

BEIGELIŲ KRAUTUVĖLĖ

א קלייט פון בייגל
beigelių krautuvėlė

Geros valios fondas
Good Will Foundation
קין רצון טוב

ATRASTI. PAŽINTI. PRIIMTI.

Naujienų panorama 2

Interviu virtuvėje: Laurina Todesaitė 4

Klausimas LŽB 6

Pristatome: Latvijos žydų bendruomenė 7

Renginys: Europos žydų kultūros diena 8

Apžvalga: Žydiškos Vilniaus erdvės 8

Istorija: Tarpukario žydai botanikai 10

Žydų knygos kampelis 14

Konkursas 15

Mielieji,

prieš jus – atsinaujinęs, papildnęs, naujienlaikraščio rūbą išaugęs „Beigelių krautuvėlės“ žurnalas. Į šešiolika šio numerio puslapių sudėjome tai, kas turėtų prasklaidyti rudens pilkumą – tai interviu su Laurina Todesaite ir jos šildančios moliūgų sriubos receptas, truputis žydiško humoro su Iljos Bereznicko iliustracijomis, pasižvalgymas po žydiškas Vilniaus erdves ir Europos žydų kultūros dienos akimirkos nuotraukose. Žurnale taip pat rasite jau tradicinėmis tapusias *Žydų knygos kampelio* ir *Žydų bendruomenių svetur* rubrikas bei naujų vėjų atpūstas skiltis – *Naujienu panoramą*, *Klausimą LŽB* ir konkursą „*Fotografija – mįslė*“.

Kviečiame išbandyti jėgas dalyvaujant konkurse, užduoti rūpimą klausimą LŽB darbuotojams bei pasidalinti savo komentarais ir pasiūlymais atsinaujinusiame žurnale – visa tai galite padaryti parašydami popierinį ar elektroninį laišką „Beigelių krautuvėlės“ redakcijai.

*Saulėti linkėjimai iš Izraelio,
Živilė Juonytė, „Beigelių krautuvėlės naujienų“ vyr. redaktorė*

NAUJIENŲ PANORAMA

2015 m. rugpjūčio 5 d. baigėsi 14-osios Europos „Makabi“ žaidynės Berlyne. Makabiada buvo sėkminga Lietuvos delegacijai – iškovoti 23 medaliai.

2015 m. rugpjūčio 6 d. Lietuvos žydų bendruomenėje įvyko „Klezmer Klagen“ – tradicinę žydų klezmer muziką grojančio ir jidiš kalba dainuojančio ansamblio koncertas.

2015 m. rugpjūčio 10-14 d. Lietuvos žydų bendruomenė pirmą kartą organizavo edukacinį plenerą „Litvakų dailininkai. L'école de Paris laikotarpis“. Plenero tikslas – paminėti reikšmingą litvakų dailininkų indėlį į pasaulio dailės istoriją ir paskatinti naują kūrybinę mintį, įkvėptą tokių genijų kaip Arbit Blat, Marc Chagall, Chaim Soutine, Lasar Segall ar Jacques Lipchitz.

2015 m. rugpjūčio 20 d. Lietuvos žydų bendruomenėje įvyko edukacinio plenero „Litvakų dailininkai. L'école de Paris laikotarpis“ dalyvių darbų parodos, skirtos litvakų dailininkams atminti, atidarymas.

2015 m. rugpjūčio 21 d. Žiezmaruose surengta visuomeninė talka, skirta senosioms Žiezmarų žydų kapinėms sutvarkyti.

2015 m. rugpjūčio 25 d. Valstybinis Vilniaus Gaono žydų muziejus ir Jungtinės Karalystės ambasada Vilniuje atidarė Judah Passow fotografijų parodą „Škotijos žydai. Bendruomenės identitetas ir ateitis“.

2015 m. rugpjūčio 28 d. Arkikatedros aikštėje Vilniuje įvyko nuotraukų parodos „Popiežiaus Pranciškaus viešnagė Izraelyje 2014 m.“ atidarymas.

2015 m. rugsėjo 1 d. Vilniaus Žvėryno mikrorajone duris atvėrė atnaujinta Šolomo Aleichemo ORT gimnazija. Po rekonstrukcijos ši gimnazija tapo viena šiuolaikiškiausių vidurinio mokyto įstaigų visoje Lietuvoje.

2015 m. rugsėjo 4 d. Kaune atidengtos dvi memorialinės lentos, skirtos narsaus japonų diplomato Čiunės Sugiharos poelgio 75-osioms metinėms. Net po konsulato Kaune uždarymo Č. Sugihara pasirašinėjo „Gyvybės vizas“ „Metropolio“ viešbutyje ir tęsė darbą iki paskutinės akimirkos, kol jo traukinys išvyko iš Kauno stoties.

2015 m. rugsėjo 6 d. vyko Europos žydų kultūros dienai skirti renginiai – Europos Tarybos programos „Žydų kultūros paveldo kelias Europoje“ dalis. Ekskursijos, parodos, paskaitos buvo organizuojamos ne tik Vilniuje, bet ir Kauno rajone, Panevėžyje, Šiauliuose, Kalvarijoje, Jonavoje, Kėdainiuose, Radviliškyje, Rokiškyje, Švėkšnoje ir Telšiuose. Lietuvos žydų bendruomenė įsitraukė į projektą paskelbdama „Svetingas valandas“, kurių metu bendruomenės durys buvo atviros visiems, norintiems susipažinti su LŽB darbuotojais, veikla ir tolerancijos kampanija „Beigelių krautuvėlė“.

2015 m. rugsėjo 8 d. Izraelyje viešėjęs Lietuvos Ministras Pirmininkas Algirdas Butkevičius šią šalį pavadino strategine

partnerė regione ir išsakė viltį, kad dvišalis bendradarbiavimas ateityje tik stiprės.

2015 m. rugsėjo 9-11 d. Žagarėje vyko Žydų kultūros dienos, kurių metu surengti koncertai, parodos, knygų pristatymai, pasaulio litvakų susitikimas.

2015 m. rugsėjo 13 d. Su Naujaisiais, 5776-ais! Lietuvos žydų bendruomenėje įvyko „Meninės dirbtuvės – Roš Hašana“ Dubi, Dubi Mišpaha, Ilan ir Knafaim klubų nariams bei suaugusiems. Visi norintys galėjo dalyvauti šventiniame žaidime „Kas? Kur? Kada?“ ar izraelietiškų šokių pamokoje, išgirsti dr. Laros Lempertienės paskaitą „Drebėjimo dienos“: Toros skaitymas kaip socialinės inžinerijos priemonė“.

2015 m. rugsėjo 17-24 d. visoje Lietuvoje vyko renginiai – koncertai, ekskursijos, konferencijos, knygų pristatymai – skirti YIVO (Žydų mokslinių tyrimų instituto) 90-osioms metinėms ir Lietuvos žydų genocido aukų diena paminėti.

2015 m. rugsėjo 17 d. Panevėžio „Saulėtekio“ progimnazijoje atidaryta paroda „Ana Frank. Istorija šiandienai“.

2015 m. rugsėjo 18 d. koncertų salėje „Piano.Lt“ įvyko Icchoko Rudaševskio dienoraščio skaitymai. Dienoraštyje gausu ne pagal amžių brandžių įžvalgų, bandant suvokti užgriuvusį siaubą, grumtis su viską persmelkiančia mirties baime, nepasiduoti, rašyti, liudyti. 1943 m. rudenį, naciams likviduojant getą, Icchokui su šeima pavyko pasislėpti, bet prabėgus vos dviems savaitėms jų slėptuvė buvo atrasta. Rudaševskiai ir kiti besislėpusieji neišgyveno.

2015 m. rugsėjo 19 d. Lietuvoje pirmą kartą pasirodė klezmerių grupė „The Klezmatics“ – prestižinį Grammy apdovanojimą pelnęs kolektyvas, kuris susikūrė 1986 m. Niujorke. Kolektyvas Vilniuje pristatė savo naujausią darbą, kurio koncepcijos dalis – YIVO kolekcijai priklausančių video įrašų su XX a. 4-ojo dešimtmečio Vilniaus ir kitų Centrinės-Rytų Europos miestų vaizdais demonstravimas skambant unikaliai muzikiniam fonui. Tai – režisieriaus Péter Forgács darbas.

2015 m. rugsėjo 20 d. LR Seime įvyko mokslinė konferencija, skirta YIVO 90-mečio jubiliejui. Kalbėta apie Vilnių kaip tautinės atminties kelrodį jidiš literatūroje, lietuvių visuomenę litvakų žūties akivaizdoje, YIVO 1939-1944 m. pragaištį Vilniuje ir atgimimą Amerikoje ir kt.

2015 m. rugsėjo 22 d. Holokausto aukų atminimas pagerbtas prie Vilniaus Panerių memorialo. LR Prezidentė apdovanojo 47 asmenis, kurie Antrojo pasaulinio karo metais gelbėjo žydus nuo nacių vykdyto genocido (dauguma jų apdovanoti po mirties). Vilniaus geto bibliotekos kieme ir kino centre „Skalvija“, Jonavoje, Molėtuose, Švėkšnoje bei Jurbarke buvo skaitomi Holokausto aukų vardai. Vilniuje iniciatyva VARDAI surengta penktąją kartą. Taip pat šią dieną Vilniaus

meras iškilmingai atidengė VU bibliotekininkei Onai Šimaitei skirtos gatvės lentelę – O. Šimaiteš vardas suteiktas buvusiai Kūdrų gatvei prie Tymo turgaus. Vakare Vilniaus Šv. Kotrynos bažnyčioje įvyko Viačeslavo Ganelino ir Arkadijaus Gotesmano koncertas „Tylos šauksmas. Muzika sunaikintoms Vilniaus sinagogoms“.

2015 m. rugsėjo 23 d. Vilniaus Bernardinų bažnyčioje įvyko tarptautinis Holokausto aukų atminimui skirtas koncertas „Griaunant tylą“, kurio programoje – trys premjeros Lietuvoje: Karl Amadeus Hartmann *Concerto funebre* altui ir styginių orkestrui, Erwin Schulhoff Penki kūriniai styginiams, Arvo Pärt *Stabat Mater* chorui ir styginiams.

2015 m. rugsėjo 24 d. Gruzdžiuose atidengta memorialinė lenta, skirta miestelyje gyvenusiems žydams atminti.

2015 m. rugsėjo 24 d. Panevėžio žydų bendruomenės pirmininkas Genadij Kofman susitikime su miesto mokyklų moksleiviais ir mokytojais, visuomenės veikėjais kalbėjosi apie Panevėžio apskrities žydų bendruomenę ir ją skaudžiai palietusią Holokausto tragediją.

2015 m. rugsėjo 24 d. Vilniuje, Subačiaus g. Holokausto aukų atminimo skverelyje parodyta poetinė meninė instaliacija „Subačiaus gatvė. Getas“. Ant namų, kuriuose buvo kalinami Armijos variklinių transporto priemonių parko 562 darbuotojai, sienų buvo rodomi dokumentiniai kadrai ir įrašai. Aktoriai skaitė Vidmantės Jasukaitytės eiles ir čia nuo žūties besislapsčiusių žydų atsiminimus, skambėjo Žeraldo Povilaičio oratorija „Balsai iš po žemių“.

2015 m. rugsėjo 25 d. Švėkšnoje įvyko baigiamasis projekto „Išsaugokime Švėkšnos sinagogą“ renginys. Konferencijoje pranešėjai kalbėjo apie žydų šventes, judaizmo tradicijas, Panevėžio ješivos istoriją, Lietuvos mūrinių sinagogų architektūrą ir kt.

2015 m. rugsėjo 25 d. Vilniuje, Nacionalinėje M. Mažvydo bibliotekoje įvyko parodos „Nacionalinėje bibliotekoje saugomi YIVO dokumentai – vilnietiško laikotarpio palikimas“, kurią organizavo Bibliografijos ir knygotyros centro darbuotojos dr. Lara Lempertienė ir Kristina Dūdaitė, apipavidalino dailininkas Jokūbas Zovė, pristatymas.

2015 m. spalio 2 d. Rusnėje atidengtas paminklas Mahatmai Gandžiui ir iš Rusnės kilusiam jo bičiuliui bei bendražygiui Hermanui Kallenbachui.

2015 m. spalio 4 d. prasidėjo Lietuvos žydų bendruomenės ir „Gesher“ klubo organizuojamos edukacinės programos „Dailės įvadas su Raimondu Savicku“ mokymai. 2015-2016 m. tapybos, piešimo ir dailės istorijos pagrindai bus dėstomi tiek dailės niekada nesimokiusiems, tiek šioje srityje šiek tiek pažengusiems suaugusiems.

LAURINA TODESAITĖ:

„Gaminti galima ir vienam, tačiau valgyti vienam nesmagu. Maistas – priemonė dialogui!“

Bendraujant su Laurina Todesaite atrodo, kad posakis „jauna, žavi, veikli“ sukurtas būtent apie ją. Socialinių mokslų specialistė, gidė po žydišką Vilnių, Izraelio ir Rytų Europos žydų virtuvės žinovė, kuri gerbia tradicijas, bet nebijo eksperimentuoti – visi šie apibūdinimai yra teisingi. Su Laurina paskutinį rugpjūčio savaitgalį susitikome pasikalbėti apie tai, kas jungia žmones ir perduoda tradicijas – apie maistą ir jo gaminimą.

Papasakok apie savo kulinarinio kelio pradžią.

Pradėjau gaminti bene penkerių metų – nusprendžiau iškepti pyragėlių. Buvau mačiusi, kaip gaminami koldūnai, tad į koldūnų tešlą įdėjau džemo, sulipdžiau, o tada pusę dienos vaikščiojau apie orkaitę galvodama, kaip ją įjungti. Kai visi grįžo namo, orkaitę man įjungė. Trikampiai pyragėliai, labai panašūs į *oznei haman* arba *homentašus* (tai tradicinis Purim saldėsis, liet. „Hamano ausys“), buvo nevalgomi, bet visa šeima juos valgė ir labai gyrė. Kitą dieną neliko nei vieno – dabar aš suprantu, kad jie netrukus buvo išmesti, tačiau ši patirtis man davė didelį stimulą pradėti gaminti. Gilios gamini- mo tradicijos buvo ir mano šeimoje.

Kaip atsidūrei Izraelyje ir ką ten veikėi?

Izraelyje praėjo pusė mano gyvenimo. Išvažiavau pagal programą po dešimtos klasės, Izraelyje baigiau mokyklą, vėliau studijavau Haifos universitete – esu diplomuota sociologė-antropologė ir edukologė. Na o tam, kad prisidurčiau prie studentiškos stipendijos ir iš namų gaunamos pagalbos, dirbau restorane. Kaip mano studijos susijusios su kuli-

narija? Maistas yra bendravimas. Gali pažinti šalį skirtingais būdais – per pastatus, per bendravimą su žmonėmis, taip pat per maistą.

Kuo ypatinga Izraelio virtuvė?

Izraelis neturi savo virtuvės, tai – viso pasaulio virtuvė. Į Izraelį suvažiavę žydai iš kiekvieno regiono atsivežė savo patiekalus – tai ir kebabai, ir blynėliai, ir šakšuka (pomidorų, svogūnų, aitrių pipirų padaže kepti kiaušiniai), ir humusas (trintų avinžirnių ir sezamo sėklų užtepėlė) bei falafeliai (gruzdinti avinžirnių maltinukai) – pastarieji patiekalai, adaptuoti ir pakeisti, įsitvirtino kaip Izraelio „gatvės maistas“ ir tapo šalies vizitine kortele. Mizrachi – Artimųjų Rytų ir Šiaurės Afrikos žydų – virtuvė yra daug aštresnė, o chalos ne tokios saldžios kaip aškenazių – Vidurio ir Rytų Europos žydų. Retas mizrachi žydas valgys *gefilte fish*, silkės ar šaltienos, tuo tarpu aškenaziai mielai vaišinasi aštresniais mizrachi virtuvės patiekalais. Iš Lietuvos kilę žydai Izraelyje valgo šaltibarščius, gamina salotas su grietine. Taigi, Izraelyje galima rasti viso pasaulio patiekalų.

Izraelis turi sparčiausiai pasaulyje augančią veganų populiaciją, vege-

Laurina Todesaitė (nuotr. iš asm. archyvo)

tarai ir veganai sudaro apie 13 % šalies gyventojų. Kaip manai, kokios to priežastys?

Visose valstybinėse institucijose yra laikomasi kašruto. Jis labai aiškiai atskiria pieną nuo mėsos, tad ten, kur yra kas nors mėsūško, nebus ko nors pienuiško. Dėl to Izraelio virtuvę nesunku adaptuoti – kai daug gaminių, pavyzdžiui, duona, yra ruošiami be pieno, belieka išimti kiaušinius ir patiekalas bus veganiškas. Tuo tarpu Lietuvoje daug kur dedama ir pieno, ir kiaušinių. Izraelyje net chala turi būti pagaminta be pieno produktų, tuo tarpu lietuviškuose chalos receptuose pieno yra. Izraeļiečiai neretai alergiški maistui – netoleruoja tam tikrų produktų ar jų sudedamųjų dalių, taip pat jiems būdingi asmeniniai ir ideologiniai mitybos pasirinkimai. Klausimas, ar laikaisi kašruto, yra labai populiarus, tad ir vegetarizmas ar veganizmas nieko nestebina. Šalyje egzistuoja daug patiekalų pasirinkimų kiekvienam skoniui.

Kodėl Izraelio virtuvės patiekalų vis dar sunku rasti Lietuvoje?

Lietuvoje neturime gatvės maisto tradicijos. Tiesa, valgymo kultūra ir lietuvių valgymo įpročiai keičiasi, karbonado

su sūriu ir majonezu rasti vis sunkiau, ir tai mane labai džiugina. Taip pat vis daugiau vietų siūlo humusą, tik nelabai supranta, kas tai yra (*šypsosi*). Iš tiesų humusas – labai maistingas ir sveikas patiekalas iš avinžirnių ir sezamų pastos *tahini*. Jame daug antioksidantų, vitaminų, mineralų, kalcio ir geležies. Jį gaminant svarbiausia naudoti kokybiškus produktus – aš humusą gaminu naudodama iš Izraelio atsivežtą *tahini*. Vilniuje skanaus humuso galima įsigyti Žydų kultūros ir informacijos centro kavinukėje (Mėsinių g. 3a/5, Vilnius), ten dažnai būna ir kitokių izraelietiško skanėstų bei tradicinių litvakų saldumynų.

Papasakok apie savo organizuojamus kulinarinius renginius.

Su bendraminčiais norime sukurti erdvę, kurioje būtų galima pasimokyti gaminti tiek žydiškus, tiek lietuviškus patiekalus. Gaminti galima ir vienam, tačiau valgyti vienam nesmagu. Esame neformali bendruomenė, jungianti žmones, kuriems patinka maistas ir kurie domisi tradicijomis. Pirmas renginys įvyko pernai per Roš Hašana – žydų naujųjų metų šventę. Dalis patiekalų buvo paruošti iš anksto, bet chalą su renginio dalyviais kepėme patys – tradiciškai, su chalos atskyrimo malda. Kai kuriems patiekalams pagaminti vienos dienos renginio neužtenka – pavyzdžiui, pagaminti *čiolentą* reikia trylikos valandų orkaitėje, o kur dar pasiruošimas. Tai – vienas žydiškiausių patiekalų – troškiny su kelių rūšių mėsa, kruopomis ir pupomis, sukurtas dėl draudimo per šabą kurti ugnį. Mizrachi žydai turi šio patiekalo atitikmenį – *chaminą*. Vėliau minėjome ir kitas žydiškas šventes, o šį rugpjūtį Trakų rajone vyko trijų dienų stovykla „Cook Jewish Be Jewish“ (liet. *Gamink žydiškai – būk žydu*). Ten apjungėme lietuviškas ir žydiškas tradicijas – valgėme *kosher style* kibinus su kalakutiena, *gefилte fish*, farširuotą vištą, *faršmak* (tai – kapotos silkės užkandis), izraelietiškus patiekalus – vištos sparnelius, falafelius, humusą. Renginys, kuriame dalyvavo žmonės iš Lietuvos, Izraelio, Nyderlandų, Baltarusijos, Lenkijos, Ukrainos, buvo išties sėkmingas. Po jo

sulaukiau prašymų, kad kita stovykla truktų keturias ar net penkias dienas.

Ar yra tokių planų?

Planuojame toliau bendradarbiauti su Žydų kultūros ir informacijos centru ruošdami renginius ir degustacijas svarbiausių žydiškų švenčių proga bei gaminimo kursus prieš kitas šventes. Žydų kultūros ir informacijos centras yra atviras ne tik žydų bendruomenės nariams, o maistas – puiki priemonė dialogui. Taip pat planuojame kelių dienų renginį žiemą ar ankstyvą pavasarį, galbūt prieš Purimo šventę. Tai būtų karnavalas ir maisto – *krepelach* (į koldūnus panašių virtinukų), sultinio, *oznei haman* – gaminimas, Esteros knygos skaitymas. Taip pat organizuoju privačias gaminimo pamokas ir renginius.

Ką labiausiai mėgsti gaminti ir valgyti pati?

Viską, kas aštru, nauja, nepažinta. Mielai gaminu iš sezoninių produktų – padažus, sriubas, troškinius, užtepėles. Daug eksperimentuoju, receptus dažnai naudoju tik kaip gaires. Vaistinio tikslumo reikalauja tik desertų receptai, čia eksperimentuoti galima nebent su prieskoniais. Kita vertus, improvizuojant gali gimi naujas patiekalas – kartą gaminant šokoladinius triufelius man išėjo tobulas kremas. O valgyti labiau-

siai mėgstu sriubas. Beje, kuo aš alkanesnė, tuo esu priekabesnė. Cituojant Omarą Chajamą, geriau badauti, negu valgyti bet ką, ir geriau būti vienam, negu su bet kuo.

O ką patartum žmogui, kuris norėtų pradėti gaminti?

Pradėti skaniai valgyti – susirasti draugą, kuris skaniai gamina, ar vietą, kur yra skanu. Išugdžius skonio receptorių norisi, kad ir toliau būtų skanu. Neskiriant daug laiko, bet įdėjus meilės ir prieskonių galima pasiekti puikių rezultatų.

Kokiu receptu pasidalinsi su mūsų skaitytojais?

Šiam sezonui rekomenduoju moliūgų sriubą. Skobtus moliūgus Rytų Europos žydai naudodavo per Sukot šventę – jie apsaugodavo suką (šiai šventei statomą specialią palapinę – aut. past.) apšviečiančias žvakes nuo vėjo. Kadangi aškenaziai maisto neišmesdavo, moliūgų vidų jie panaudodavo – pavyzdžiui, sriubai. Manoma, kad XIX-XX a. emigruodami žydai skobtų moliūgų tradiciją nusivežė į Ameriką, kur ji tapo Helovino atributu. Na o mes artėjant šaltajam metų laikui galime pasilepinti lėkšte garuojančios sriubos.

Kalbino Živilė Juonytė

Vasaros stovykla „Cook Jewish Be Jewish“ (nuotr. Julius Golub)

MOLIŪGŲ SRIUBA SU PASLAPTIMI

Ingredientai dideliam 4 litrų puodui:

2-3 kg moliūgo
2-3 bulvės
3-4 morkos
2-3 svogūnai
2 antaniniai obuoliai (paslaptis)
Čili pipiras, ciberžolė, druska
Alyvų aliejus
Sviestas (iki 100 g, galima ir nedėti)
Grietinėle papuošimui
100 g moliūgo sėklų
3-4 šaukštai daržovių sultinio miltelių

Gaminimo eiga

1. Įkaitinkite orkaitę iki 180 laipsnių
2. Nuplaukite moliūgą ir perpjaukite per pusę, išimkite sėklas (jei prinokusios, galite sudžiovinti – bus skanu ir sveika).
3. Jei moliūgas nedidelis (iki 6 kg), pusę jo (2-3 kg) dėkite perpjauta pusę į viršų į jau įkaitusią orkaitę ant skardos, išklotos

kepimo popieriumi. Kepkite valandą ar ilgiau, kol moliūgas suminkštės ir pradės karamelizuotis, o moliūgo viduriuke susidarys sulčių ežeriukas (viršus gali padegti – jo nenaudosime, tačiau karamelizacija suteiks skonio).

4. Kol moliūgas kepa, nuskuskite 3 bulves ir 4 morkas, supjaustykite ir dėkite į verdantį vandenį tame puode, kuriame gaminosite sriubą. Po užvirimo pasūdykite vandenį (aš naudoju 3-4 šaukštus veganiško, ekologiško daržovių sultinio, suteikiančio ir skonio, ir sūrumo).

5. Nulupkite ir žiedais supjaustykite 2-3 svogūnus. Kepkite alyvų aliejuje, dėl skonio galite įdėti 50-100 g sviesto. Svogūnams įgavus auksinę spalvą, dėkite 2 luptus, išsėklintus ir supjaustytus antaninius ar kitus rūgščius obuolius. Kai jie suminkštės, dėkite šviežio ar džiovinto čili pipiro, truputį druskos, ciberžolės, kuri suteiks spalvos.

Viskam apkepęs išverskite keptuvės turinį į puodą su bulvėmis ir morkomis.

6. Toje pačioje keptuvėje, kur kepė svogūnai, pakepinkite lukštenas moliūgų sėklas – jomis puošime sriubą ar šiaip užkandžiausime.

7. Kai moliūgas jau iškepęs, atsargiai, neišlaistydami sulčių, susidariusių kepimo metu, visą minkštimą (išskyrus pridegusias dalis) sudėkite į puodą su bulvėmis, morkomis ir svogūnais.

8. Užvirinus ir truputį pavirinus visą masę susmulkininkite maisto kombainu.

9. Paragaukite – turėtų būti saldaus, aštraus, rūgštaus ir sūraus skonių dermė.

10. Pilkite sriubą į lėkštes, puoškite keptomis moliūgų sėklomis ir grietinėle (veganiškam variantui naudokite augalinę grietinėlę).

Skanaus ir nesistebėkite, jei draugai ir šeima prašys pakartoti!

KLAUSIMAS LŽB

Pristatome naują rubriką, kurios tikslas – artimiau susipažinti su Lietuvos žydų (litvakų) bendruomenės vadovybe ir darbuotojais. Šįkart, interviu su Laurina įkvėpti, pasmalsavome, kokie žydų virtuvės patiekalai yra patys populiariausi bendruomenėje.

Faina Kukliansky, LŽB pirmininkė Vieno mėgstamiausio patiekalo neturiu – patinka visi žydų virtuvės valgiai. Mėgstu gaminti šaltieną su česnaku, čiolentą – dažnai juos ruošiu dukrai savaitgaliais. Nemėgstu gaminti blynelių su plaučiais (juos vadiname „blyneliais su juoda mėsa“), farširuotų kakliukų – *gefilte heldzelech*.

Maša Grodnikienė, LŽB pirmininkės pavaduotoja Mėgstu farširuotą žuvį, ją gaminu pagal receptą, paveldėtą iš mamos ir senelės. Farširuota žuvis yra pagrindinis patiekalas per žydų šventes, o jos gamyba laikoma aukštuoju pilotazu.

Simas Levinas, LŽB Socialinio centro direktorius ir Vilniaus žydų religinės bendruomenės pirmininkas. Mėgstamiausias valgis – čiolentas (hebrajiškai – chaminas).

Žana Skudovičienė, LŽB Socialinio centro programų koordinatore Mėgstamiausi patiekalai – vištienos kepenų paštetas, *gefilte fish*, *maca kneidlach*, *teigelach*, *imberlach*. Gaminti nemėgstu, bet naujiems metams – Roš Hašana – kepu obuolių pyragą, Pesach proga – tortą iš macų ir *kneidlach*.

Rašėlė Šeraitė, LŽB Socialinio centro JFS programų koordinatore Mano mėgstamiausias patiekalas – *kneidlach*. Vaikystėje senelė dažnai gamindavo sultinį su šiais kukuliais, dabar per Pesachą gamina mama.

Gercas Žakas, Kauno žydų bendruomenės pirmininkas Mėgstamiausias patiekalas – *gefilte heldzelech* – įdaryti vištų kakleliai. Tai tikras delikatesas, kurį paskutinį kartą valgiau labai seniai. Šį patiekalą ruošdavo mano a.a. mama. Gamindavo jį

retai, nes *gefilte heldzelech* reikalauja daug laiko ir kruopštumo, bet dėl to šis patiekalas būdavo dar gardesnis ir laukiamesnis.

Kviečiame pasiūlyti klausimą LŽB bendruomenės vadovybei, darbuotojams ir nariams. Siūlymų lauksime adresu „Beigelių krautuvėlei“, Pylimo g. 4, LT-01117 Vilnius arba el. paštu zivile.ju@lzb.lt.

LATVIJOS ŽYDŲ BENDRUOMENĖ

Rygos sinagoga. (nuotrauka iš tinklapiu www.jews.lv)

Latvijos žydų bendruomenė, kurią šiandien sudaro apie 10 000 žmonių, yra pati skaitlingiausia žydų bendruomenė Baltijos šalyse ir antra pagal dydį Šiaurės-Rytų Europoje (po Švedijos). Sostinė Ryga yra pagrindinis žydų gyvenimo centras, o mažesnės bendruomenės yra įsikūrusios Daugpilyje, Liepojoje, Jūrmaloje ir kituose šalies miestuose.

Žydai Latvijos vakarinėje dalyje (Kurlande) apsigyveno antroje XVI a. pusėje – tai buvo daugiausia išsilavinę ir pasiturintys atvykėliai iš Vokietijos. XVII a. žydai į Latviją pradėjo keltis ir iš Vakarų Ukrainos bei Baltarusijos.

XIX a. pabaigoje Latvijoje žydai ženkliai prisidėjo prie pramonės ir prekybos plėtros šalyje, tačiau tuo pat metu kilusi antisemitizmo banga paskatino nemažai žydų emigruoti į JAV, Didžiąją Britaniją, Pietų Afriką ir kitas šalis. Tie

Latvijos žydai, kurie nuvyko į Izraelio žemę, įkūrė vieną pirmųjų didelių nusėdijų – Haderą. Daug žydų iš Latvijos išvyko ir Pirmojo pasaulinio karo metu.

Antrojo pasaulinio karo išvakarėse Latvijoje gyveno apie 93 000 žydų, kiek mažiau nei pusė jų buvo įsikūrę Rygoje. Bendruomenė turėjo daug valstybinių ir privačių žydų mokyklų, kultūrinių, socialinių ir kitokių institucijų, aktyviai dalyvavo politiniame gyvenime ir daug prisidėjo prie šalies kultūros, ekonomikos ir mokslo augimo.

Holokausto metu buvo išžudyta daugiau nei 70 000 Latvijos žydų bei apie 20 000 žydų, į Latviją deportuotų iš kitų Europos šalių. Šalyje identifiukuota apie 200 masinių žudynių vietų.

Žydų bendruomeninis gyvenimas Latvijoje buvo atkurtas devinto dešimtmečio pabaigoje – 1988 metais įkurta

Latvijos žydų kultūros bendrija, vėliau reorganizuota į Rygos žydų bendruomenę.

2003 metais dauguma žydų organizacijų susibūrė į Latvijos žydų bendruomenių tarybą. Šiandien ši taryba, vadovaujama Arkadij Suharenko, vienija 34 bendruomenes, kongregacijas ir kitokias žydų organizacijas, veikiančias devyniuose šalies miestuose. Ji siekia vystyti žydų bendruomeninį, socialinį ir religinį gyvenimą, gerinti žydų integraciją į Latvijos visuomenę, rūpinasi stokojančiais bendruomenės nariais, bendradarbiauja su Amerikos žydų jungtiniu paskirstymo komitetu. Bendruomenėje įkurti Gerovės, Jaunimo, Bendruomenės, Karjeros vystymo centrai.

Žydų bendruomenių taryba siekia plačiau pristatyti Latvijos žydų istoriją ir kultūrą plačiajai Latvijos visuomenei, pagerbti ir įamžinti Holokausto aukas (Tarybos dėka identifiukuota ir pažymėta penkiasdešimt masinių kapaviečių, Rygoje atidengtas paminklas žydų gelbėtojams). Aktualus išlieka po 1940 m. nusavinto žydų bendruomenių turto sugrąžinimas.

Latvija yra vienintelė iš buvusių Sovietų Sąjungos respublikų, kurioje šiandien veikia žydų ligoninė. Sostinėje Rygoje įsikūrę trys žydų darželiai ir dvi mokyklos, Latvijos universitete – Judaikos studijų centras. Rygoje ir Daugpilyje tebeveikia istorinės sinagogos, o turtinga Latvijos žydų istorija yra pristatoma muziejuose Rygoje, Daugpilyje ir Liepojoje.

Parengė Živilė Juonytė

Už informaciją dėkojame Gitai Umanovskai, Latvijos žydų bendruomenės vykdančiajai direktorei

KVIETIMAS

Džiaugiamės galėdami jus pakviesti į „Beigelių krautuvėlės“ kavinukę, veikiančią Lietuvos žydų (litvakų) bendruomenės pastato pirmajame aukšte (Pylimo g. 4, Vilnius). Čia galėsite paskanauti sumuštinių su beigeliais ir žydiškų saldumynų, atsigerti šviežiai spaustų sulčių, įsigyti įvairių knygų ir atvirukų bei paskaityti naujausią „Beigelių krautuvėlės“ numerį. Laukiame jūsų kiekvieną darbo dieną nuo 10 val. ryto iki 17 val. vakaro!

Nuotr. Deimantės Varnaitytės

EUROPOS ŽYDŲ KULTŪROS DIENA LI

Šiemet rugsėjo šeštąją daugiau nei dešimtyje Lietuvos miestų ir miestelių Europos žydų kultūros dienos proga buvo organizuoti įvairūs renginiai: ekskursijos, pasivaikščiavimai, diskusijos su istorikais ir kultūrologais, paskaitos ir parodos. Naujiena – svetingos valandos, kurių metu visi apsilonkę su žydų kultūra susijusiose institucijose ir organizacijose galėjo pabendrauti su jų vadovais ir darbuotojais, gauti atsakymus į jiems rūpimus klausimus.

„Beigelių krautuvėlė“ kviečia prisiminti Europos žydų kultūros dienos, kurios tema šiemet buvo „Tiltai“, akimirkas.

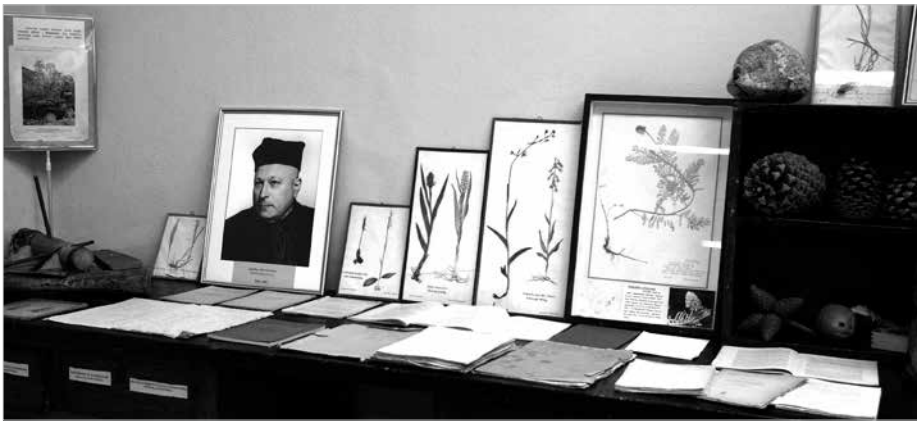
ETUVOJE VYKO JAU DVYLIKŲ KARTŲ

1. Tarpukariu Jonavoje gyvenusių žydų dokumentų paroda
2. Žydų kultūros tyrinėtoja, gidė Asia Gutermanaitė Jonavoje pasakojo apie žydų tradicijas ir kultūrą
3. Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos organizuotas pasivaikščiojimas „Sugrižk į gimtą vietą“ (Nuotr. A. Jagminaitės-Markevičienės)
4. Žydų dainų ir šokių ansamblio „Fajerlech“ koncertas Lietuvos žydų bendruomenėje
5. Radviliškio mokiniai prie šiemet pastatyto Romo Kvinto monumeto Liaudiškių miške
6. Rokiškio r. Pandėlio gimnazija organizavo akciją „Tiltas tarp lietuvių ir žydų tautų“
7. Svetingos valandos Lietuvos žydų (litvakų) bendruomenėje
8. Vilniaus universiteto herbariume įvyko ekskursija „Panierių kalvų pasakojimai: prof. Jokūbo Movšovičius ir Lietuvos floros tyrimai tarpukaryje“ (Nuotr. A. Meldžiukienės)
9. Rokiškio sinagogoms skirtą informacinį stendą atidengė Rokiškio krašto muziejaus direktorė Nijolė Šniokienė ir Rokiškio r. sav. meras Antanas Vagonis
10. Projekto „Rokiškio sinagogų vietos įamžinimas“ vykdytojai ir renginio svečiai
11. Apžvalginę ekskursiją Kauno choralinėje sinagogoje vedė gidė A. Gutermanaitė
12. Muziejininė Monika Žasytienė vedė ekskursiją Švėkšnos miestelyje-šetle ir pristatė parodą ant Švėkšnos sinagogos langų
13. Ekskursija po Josvainius, Krakės, Dotnuvą, Šėtą ir Kėdainius, skirta buvusiai gausiai šio regiono žydų bendruomenei atminti
14. Ekskursijos dalyviai Žiežmariuose aplankė medinę sinagogą
15. Šiaulių „Aušros“ muziejaus Chaimo Frenkelio viloje pristatyta Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus paroda „Vilniaus geto aifšos“ (Nuotr. R. Parafinavičiaus)
16. Šiaulių „Aušros“ muziejaus Chaimo Frenkelio viloje pristatytas Ichchoko Mero spektaklis „Tūkstantis, tūkstantis, tūkstantis mylių...“ (Nuotr. R. Parafinavičiaus)
17. Kalvarijos sinagogoje vyko Jokūbo Josadės prisiminimų skaitymai
18. Dailininkų plenero „Žydiškojo paveldo ženklai Žiežmariuose“ metu sukurti darbai

SAUSI LAPAI!

O KIEK JUOSE NE VIEN MINTIES, BET IR ŠIRDIES VIRPESIŲ...

VU herbariume saugoma apie 1500 herbarų, surinktų ir apibūdintų prof. J. Movšovičiaus. Jo moksliniai darbai, skirti Vilniaus apylinkių florai, vertingi bei aktualūs ir šiandien

Šiomet Žydų kultūros dienų dalyviai pirmą kartą buvo pakviesti į neįprastą, bet su litvakų istorija gana glaudžiai susijusią vietą – Vilniaus universiteto herbariumą (akronimas – WI). Herbariumo kolekcijų saugotojai kvietė renginio dalyvius ne tik „pabraidyti“ po XX a. antro ir trečio dešimtmečio Lietuvos pievas, pelkes ir miškus, bet ir pasikalbėti apie litvakų indėlį į botanikos mokslo raidą Lietuvoje.

Reikia pasakyti, kad galimybė apsilankyti VU herbariume nepasitaiko dažnai, nes ši mokslinė institucija yra ne muziejus, o mokslo archyvas, kurio durys paprastai atviros profesionaliems mokslininkams, o ne visuomenei. Botanikos mokslui svarbūs herbariume saugomi moksliskai dokumentuoti augalų, grybų, kerpių, samanų, dumblių, vaisių bei sėklų pavyzdžiai. Tad nors daugelis augalų yra pažinti ir apibūdinti, žmonių, sudariusių šias kolekcijas, asmenybės ir likimai dažnai nėra plačiai žinomi. Tai pasakytina ir apie žydų kilmės asmenis, dirbusius botanikos srityje Lietuvoje. Ne veltui žymiausia Lietuvos XX a. botanikė prof. Marija Natkevičaitė-Ivanauskienė rašė: „*Dviejų šim-*

tmečių Lietuvos floros tyrimų istorijos pėdsakais nužymėtas Lietuvos herbaras, akivaizdžiai menantis ne tik mūsų krašto žaliojo rūbo istoriją, bet ir Lietuvos mokslo, prie pažinimo medžio besiveržiančios tautos istoriją. Sausi lapai! O kiek juose ne vien minties, bet ir širdies virpesių slypi.“

Herbariumas WI yra didžiausias ir seniausias herbariumas Lietuvoje, vienas iš seniausių herbariumų Rytų Europoje. Herbariumo įkūrimo bei botanikos mokslo pradžia Lietuvoje siejama su prof. Žanu Emanueliu Žiliberu, kuris, nors Vilniuje dirbo tik 1781-1783 m., yra laikomas Lietuvos botanikos tėvu. WI herbariume šiuo metu saugoma daugiau nei 300 tūkst. augalų, grybų, kerpių, dumblių pavyzdžių. Visa kolekcija atspindi sunkią Vilniaus krašto ir visos Lietuvos istoriją: saugome Senojo Vilniaus universiteto rinkinių, kurie po VU uždarymo 1832 m. buvo išvežti į Kijevą, likučius, taip pat turime Stepono Batoro universiteto, veikusio Vilniuje tada, kai jis priklausė Lenkijai, studentų bei dėstytojų sudarytų kolekcijų. Be to, saugome nemenką Lietuvos (vėliau – VDU) universiteto prof. Kons-

tantino Regelio iniciatyva organizuoto herbariumo kolekciją. Likusią kolekcijų dalį sudaro dabartinio VU, kurio veikla atkurta Vilniuje 1940 m., rinkiniai.

Herbariumą sudarantys rinkiniai yra saugomi kaip atskiros dalys. Senojo Vilniaus universiteto dalį sudaro apie 15 tūkst. pavyzdžių, kurie dar 2011 m. pripažinti regioninės reikšmės dokumentinio paveldo objektu ir įtraukti į UNESCO programos „Pasaulio atmintis“ Lietuvos nacionalinį registrą. *Herbarium Generale* sudaro apie 40 tūkst. augalų pavyzdžių, gautų iš viso pasaulio vykdam mainus. Šio rinkinio pagrindas sudarytas tarpukariu, kai herbariumui Kaune vadovavo prof. K. Regelis. Didžiausias VU herbariumo fondas, kuris yra nuolat pildomas – *Herbarium Lithuanicum*. Čia saugoma apie 200 tūkst. augalų pavyzdžių. Atskirai saugomos samanų, kerpių, grybų, dumblių, vaisių ir sėklų kolekcijos. Taip pat turima mokymui ar iliustravimui skirtų botanikos paveikslų, žiedų modelių, optikos pavyzdžių.

Pastarąjį kartą VU Gamtos mokslų fakultete apie prof. Jokūbą Movšovičių kalbėta 2003 m., kai Vilniuje ir Lodzėje buvo surengtos konferencijos, skirtos šimtosioms jo gimimo metinėms paminėti. Gaila, kad Lietuvoje šio išskirtinio žmogaus vardas žinomas tik specialistams. Jokūbas gimė 1901 m. Izaoko ir Frumos šeimoje, buvo vyriausias sūnus. Movšovičių šeima gyveno Aušros vartų g. 22. Vilniaus kalvose Jokūbas atrado gyvenimo pašaukimą; jo suartėjimo su gamta nesugriovė net patys baisiausi išgyvenimai. Savo tyrimams J. Movšovičius pasirinko Vilniaus apylinkių florą ir augaliją. Laisvuojų klausytoju Stepono Batoro universitete (SBU) jaunas botanikas tapo dar besimokydamas gimnazijoje. Vėliau, sėkmingai baigęs šį universitetą ir grįžęs iš karinės tarnybos, J. Movšovičius SBU siekė magistro laipsnio. Jo darbas apie Trakų ir Vilniaus apylinkių florą neliko nepastebėtas – Lenkijos Religinių reikalų ir švietimo ministerija studentą apdovanojo 200 zlotų premija. Magistro darbas, kuriam Jokūbas pasirinko sudėtingą augalų grupę – varpinių ir viksvinių augalų šeimas – taip pat buvo įvertin-

tas aukščiausiu balu. 1932-1934 m. J. Movšovičius mokytojavo Epšteino ir Špajerio gimnazijose ir per gana trumpą laiką sukaupė vertingų floristinių ir fitosociologinių duomenų, kuriuos išanalizavo ir apibendrino daugiau nei 500 lapų disertacijoje „Vilniaus krašto flora“. Disertacijoje pateiktos medžiagos dalis, pavadinta „Panerių kalvų ir kitų Vilniaus apylinkių flora ir augalų bendrijos“, buvo atspausdinta Lenkijos mokslo bičiulių draugijos leidžiamame leidinyje ir savo vertės neprarado iki šių dienų. Kita vertingos medžiagos dalis karo metu pradingo.

Nuo 1936 m. dr. J. Movšovičius SBU dirbo neetatiniu asistentu, t.y. jam nebuvo mokamas atlyginimas. Jo ekonominė padėtis buvo itin sunki, tad už atlygį Jokūbas padėdavo studentams apibūdinti augalus ir sudaryti herbarus, reikalingus atsiskaitymams. Be to, jis ėjo Gamtos muziejaus botanikos skyriaus saugotojo ir tvarkytojo pareigas ir ne tik tvarkė, bet ir gerokai papildė herbariumo rinkinius. Po daugelio metų apie šį savo darbą profesorius atsiminimuose rašė, kad tai buvo labai svarbus, įdomus ir mielas užsiėmimas.

1939 m. gruodžio 15 d. vietoje SBU Vilniuje pradėjo veikti VU. 1940 m. vasarą buvo nutarta iš Kauno VDU perkelti Matematikų-Gamtos fakultetą. Dr. J. Movšovičius nutarė pasilikti lietuviškame VU ir, parašęs prašymą prof. K. Regeliui, šiuo permainų laikotarpiu toliau dirbo neetatiniu asistentu, prižiūrėjo universiteto turtą ir botanikos sodą Vilniuje, Vingio parke. Atkurtame Vilniaus universitete dr. J. Movšovičius vedė fitopatologijos (augalų ligų – aut. past.) laboratorinius darbus ir per trumpą laiką išspausdinto net šeši straipsnius lietuviškuose moksliniuose žurnaluose. Deja, 1941 m. liepą botanikas buvo atleistas iš VU įsigaliojus nurodymui, kad žydų kilmės asmenys negali dirbti universitetuose ir kitose kultūrinėse įstaigose. Vokiečiams okupavus Vilnių, dr. J. Movšovičius pateko į getą. Jis dėstė matematiką ir gamtos mokslus nelegalioje geto mokykloje. Porą sykių Jokūbui pavyko suorganizuoti vaikų ekskursijas į Vingio parką, kur šie pirmą kartą išvydo gamtos didybę.

Po to, kai Rūdininkų g. 6 gyvenę artimieji eilinės akcijos metu buvo išvežti į Panerius, dr. J. Movšovičius pabėgo iš geto. 1943 m. jis dešimt mėnesių klajėjo po kolegų butus, gyveno prof. Kazimiero Bieľiuko namuose, o galiausiai nutarė slėptis botanikos sodo oranžerijoje. Likus porai valandų iki Vilniaus išvadavimo botanikos sode dr. J. Movšovičių suėmė vokiečių kareiviai. Jam buvo liepta pačiam išsikasti kapo duobę tarp gėlių lysvių. Būtent ji ir apsaugojo nuo netikėto Raudonosios Armijos apšaudymo ir padėjo dar sykį išsigelbėti. Po karo praradus visus ir viską dr. J. Movšovičiui neliko nieko kito, tik mokslas. 1944 m. grįžęs į VU jis tapo Geobotanikos katedros vedėju, kurį laiką vadovavo VU botanikos sodui. Išskirtinę Jokūbo asmenybę labai taikliai pavaizdavo dr. Rachilė Margolis, prisiminusi judviejų susitikimą Lukiškių a. 1944-aisiais. Paklausęs, kaip jai pavyko išsigelbėti ir išgirdęs, kad ilgus mėnesius buvusi universiteto studentė klaidžiojo miškuose, botanikas skubėjo paklausti, ar ji ten matė įdomių augalų, ir prašė juos apibūdinti. Dr. R. Margolis prisiminė, kad „...keletą valandų vaikščiojome Antakalnio kalneliais. Jokūbas pasakojo apie surastus augalus taip įdomiai, kad pamiršau visus išgyvenimus, rūpesčius ir nemonumus. Buvau rojuje – žaliame ir puikiame.“ Rachelė visą gyvenimą išliko jam dėkinga už paskatinimą grįžti studijuoti biologiją, anot Jokūbo – puikų mokslą, už kurį įdomesnio pasaulyje nėra.

Kairėje – prof. J. Movšovičiaus surinktas ir apibūdintas gumbuotosios viksvos (*Poa bulbosa* L.) pavyzdys. Dešinėje – Paneriuose rasta siauralapė gegūnė (*Dactylorhiza traunsteineri* (Saut.) Soó). Ši nykstanti rūšis yra įrašyta į Lietuvos Raudonąją knygą

Nors po karo atsirado šiokių tokių perspektyvų dirbti universitete, ramaus gyvenimo nebuvo. Žmonės buvo tremiami, represuojami, ir 1945 m. rudenį dr. J. Movšovičius repatrijo į Lenkiją. Lodzėje jis tapo pripažintu profesoriumi, geobotanikų mokslinės mokyklos pradininku, Lenkijos floros žinovu, sulaukė gausaus būrio mokinių ir pasekėjų: vadovavo 258 magistrantams, 14 mokslo daktarų; 4 jo mokiniai tapo docentais, 2 – profesoriais. Per gyvenimą prof. J. Movšovičius parašė apie 800 mokslinių straipsnių, buvo aktyvus mokslinių draugijų narys, jo dėka įkurta apie 20 miškų rezervatų Lenkijoje. Habilitacinis dr. J. Movšovičiaus darbas, kaip ir visi kiti svarbiausieji darbai, buvo skirtas Vilniui – „Conspectus florae Vilnensis“. Tai išsami istoriografinė ir paties J. Movšovičiaus atliktų Vilniaus krašto floros ir augalijos tyrimų medžiaga. Gražiausias paminklas šiam žmogui yra Lenkijoje – jo vardu pavadintas 5 km landšaftinis kraštotyros maršrutas nedidelio Pšedbožo miestelio apylinkėse.

Kita išskirtinė asmenybė, kurio surinkti augalų pavyzdžiai saugomi VU herbariume yra Abraomas Simcha Kisinas. Jis 1899 m. gimė Jokūbo ir Chajos šeimoje Panevėžyje. Nuo 1918 m. A. Kisinas pradėjo dirbti mokytoju ir su pertraukomis mokytojavo visą savo gyvenimą. Ypač didelį dėmesį A. Kisinas skyrė hebrajų kalbai. Jis buvo aktyvus visuomeninių,

politinių organizacijų narys, dirbo Žydų reikalų ministerijoje, priklausė Lietuvos socialistų sionistų partijos centriniam komitetui, dienraščio „Žodis“ (jid. Dos Vort) redakcinei kolegijai, redagavo Lietuvos hebrajų kalbos mokytojų sąjungos leidinį „Švietimo keliais“ (hebr. Bemishole hakhinukh) ir pirmininkavo šiai organizacijai, buvo gimnazijos direktoriaus pavaduotoju. Profesorius K. Regelis paragino gabų studentą pradėti Baltijos jūros pakrantės augalijos tyrimus. 1925-1926 m. pavasariais ir vasaromis A. Kisiną atliko pajūrio smėlynų augalijos tyrimus, kuriuos apibendrino 1927 m. apgintame diplominiame darbe „Kopų augmenija Palangos pakrantėje“, kuris buvo atspausdintas tuo laikotarpiu mokslo pasiekimus Lietuvoje populiarinusiame žurnale „Kosmos“. Lietuvos pajūrio augalų asociacijas ir asociacijų kompleksus A. Kisiną tyrinėjo ir vėliau, iš šios temos parengė ir 1934 m. apgynė disertacinį darbą.

Deja, 1941 m. dr. A. Kisiną su žmona vaikų gydytoja Pesia Kisiniene ir dukrele Avivit pateko į Kauno getą. Yra žinoma, kad A. Kisiną buvo vienas iš Rozenbergo štabui specialiai atrinktų keturių žydų poliglotų, kurie A. Mapu gatvėje buvusiam pastate rūšiavo iš Kauno žydų atimtas knygas ir vertingąsias ruošė persiuntimui į Berlyną.

Tikėtina, kad gete dr. A. Kisiną ir toliau aktyviai dalyvavo pagrindinėje sionistų veikloje. Kai 1944 m. Kauno getas buvo likviduotas, botanikas išvežtas į Dachau-Kauferingo stovyklą, kur mirė 1945 m., iki išvadavimo likus vos porai mėnesių. Jo žmona Pesia ir dukra Avivit išgyveno ir visą gyvenimą išliko dėkingos prof. Tado Petkevičiaus šeimai ir Bronislovui bei Juozui Paukščiams. Viename iš Dachau stovykloje parengtų *Nitzotz* (hebr. kibirkštis) – vienintelio to meto žinomų periodinių leidinių hebrajų kalba Europoje – numerių yra pateiktas Mendelio Sadovskio tekstas „Trisdešimt dienų po Abraomo Kisino mirties“. Apie savo mokytoją M. Sadovskis rašė: „*Niekada gyvenime nepamiršiu tavo juodų akių, mokytojo, ieškotojo ir vadovo žvilgsnio. Tu buvai griežtas ne tik mums, savo mokiniams, bet ir sau. <...> Tu niekada nesiliovei praturtinti savo mokinius žiniomis ar artimiau juos supažindinti su gamta, gyvuojančiu pasauliu. Visuomet rinkai augalų ir gyvūnų pavyzdžius ir saugojai kiekvieną žolę, kurią surasdavai. Ir tu buvai išstvermingas, nepajudinamas, toks, kokia yra žydiška prigimtis. Tau neužtekdavo tik surasti augalą, tu eksperimentuodavai su juo ir suteikdavai jam vardą – ne šiaip kokį, bet seną-naują vardą iš biblijos. Gamta... ir hebrajų. Hebrajų kalboje tavo pasaulis buvo beribis. Tau*

mirus, tavo tauta prarado gerą, ištikimą sūnų. Ir sionistų judėjimas neteko vieno iš jam likusių pionierių, idėjinio žmogaus ir ištikimo draugo, kuris visą laiką dirbo ir skatino jaunimą kovoti už tėvynę, už Izraelį.“

Ekskursijos dalyviai turėjo progą VU herbariume pamatyti ne tik prof. J. Mošovičiaus, dr. A. Kisino surinktus herbariumus, rankraščius, bet ir kitų Kaune studijavusių žydų kilmės studentų surinktus ir apibūdintus pavyzdžius. Apie šiuos studentus, deja, papasakota mažiau nei apie jų sudarytus rinkinius. Štai Sara Goldmanaitė-Finkelbrandienė VU Medicinos fakultete dirbo dėstytoja Histologijos ir embrionologijos katedroje, o Cecilija Melamedaitė, Itė Kremermanaitė, Genrikas Zimanas rengė baigiamuosius darbus vadovaujami prof. K. Regelio.

Tvarkant praeito amžiaus viduryje surinktus herbarus neretai į rankas pakliūva Kristijanovaitės, Namikaitės, Michuraitės, Nonevičiaus, Sadovaitės, Trapidaitės, Kardelio ir kitų Kauno Vytauto Didžiojo universiteto studentų preciziškai surinkti, sudžiovinti, aprašyti ir ant popieriaus lapų pritvirtinti augalai. Šių žmonių istorijas paliekame ateities pasakojimams.

Parengė Radvilė Rimgailė-Voicik

ŽYDIŠKO VILNIAUS ĮPAVELDINIMAS: PASIEKIMAI IR IŠŠŪKIAI

Įvardijimas „Vilnius – Lietuvos Jeruzalė“ ar „Šiaurės Jeruzalė“ yra aptinkamas dažname straipsnyje, kuriame rašoma apie žydiškojo Vilniaus paveldą, kultūrą ar istoriją. Tai tinka kalbant apie Vilniaus Gaono laikus ar tarpukarį, kai žydų politinis ir kultūrinis gyvenimas mieste išties klestėjo. Šiandien Vilnius, kuris tebėra pristatomas kaip daugia- tautis ir multikultūrinis miestas, turi jam skiriamus epitetus patvirtinti ne tik savo istorija, bet ir mieste išlikusiais

ar naujai kuriamais ženklais, kurie įrodytų, jog vartojamos sąvokos nėra vien tik tušti, gražūs žodžiai. Ar mieste yra pakankamai paženklintų vietų, liudijančių anksčiau čia gyvenusios didžiulės žydų bendruomenės palikimą? Ar sukuriama progos vilniečiui ir miesto svečiui su tuo palikimu susipažinti? Šie iškilę klausimai paskatino straipsnio autorę įdėmiau pasizvalgyti po įvairias Vilniaus vietas ir pabandyti išsiaiškinti, kokią miesto istoriją pasakoja ten esan-

tys paveldo objektai ir kokiais alternatyviais būdais galima susipažinti su žydiškuoju Vilniumi.

Šiandien vartojama paveldo sąvoka yra smarkiai išsiplėtusi: ji apima ne tik apčiuopiamus, iš praeities išlikusius materialius daiktus, paminklus ar memorialines lentas, tačiau ir žinias bei vaizdinius, kuriuos sukuria paveldo objektai ir įvairios iniciatyvos, susijusios su praeities pristatymu. Išsaugoti ir įamžinti Vilniuje esančias, su žydų pa-

veldu susijusias vietas, žinoma, yra būtina. Vis tik įvairios įpaveldinimo formos yra svarbios ne tik tam, kad būtų pristatyti konkretūs objektai ir paminklai, kuriuos dera išsaugoti dėl jų vertės, bet ir tam, kad būtų suteikiama pakankamai informacijos ir kartu aiškinama, kodėl šis paveldas mums reikšmingas ir kokią istoriją jis pasakoja. Taigi, straipsnyje apžvelgiamos 2004–2014 m. įgyvendintos iniciatyvos, susijusios su žydų palikimu Vilniuje. Atspirties tašku apžvalgai pasirinkti 2004 m., nes tais metais Lietuva įsijungė į Europos Sąjungos valstybių šeimą, imta dalyvauti ir Europos Tarybos organizuojamose „Europos žydų kultūros dienose“, tad tapo tikėtini pokyčiai ir žydiškojo Vilniaus įpaveldinimo srityje.

Miestai, kuriuose yra išlikusi palyginti maža žydų bendruomenė, tačiau gausi šios bendruomenės istorija, yra virtę „virtualaus žydiškumo“ apraiškomis. Erdvės, kuriose sąveikaujama su įvairiomis žydiškumo formomis, dabar yra žydų nebegyvenamos, jose dominuoja ne žydų kilmės žmonės, kurie ir pasirenka išlikusio ar atkuriamo žydiško paveldo ir kultūros priėmimo, supratimo ir panaudojimo būdus. Daugybės tyrimų sulaukia Krokuvos miesto žydiškoje dalyje Kazimierz, Berlyne ar Budapešte vykstantys šiuolaikiniai įpaveldinimo procesai: ne tik akademinėje terpėje ar muziejuose vykstančios edukacijos, bet ir platesnes mases įtraukiantys festivaliai ir kiti renginiai. Vilnius dažniausiai sulaukia tyrimų, susijusių su miesto istorija, o ne su dabar vykstančiais procesais. Šiame straipsnyje pirmiausia aptariami per dešimtmetį sukurti žydišką Vilnių pristatantys atminimo ženklai, taip pat iniciatyvos, sukuriančios sąlygas suvokti tų ženklų prasmes.

ATMINIMO ŽENKLAI

Net autentiškam paveldui sunykus galima užpildyti miesto erdves ir išsaugoti tų erdvių istorijas per memorialines lentas ir skulptūras. Kalbant apie Vilniuje per dešimtmetį nuo 2004 metų atidengtas paminklines lentas, pastebime tris ryškias tendencijas. Pirmiausia, didžioji dalis ženklų, liudijančių Vilniaus žydiškumą, nėra pritaikyti miesto

svečiams, nes užrašai yra lietuviški, hebrajiški arba jidiš. Savarankiškai miestą lankantys turistai daugybės miesto „atspalvių“ suprasti tiesiog negali. Antra, keičiasi atminimo ženklų tematika. Galima sakyti, kad iki 2004 m. vyravusią Holokausto tematiką keičia kultūrinės temos, nes vis daugiau menininkų ir visuomenės veikėjų sulaukia įamžinimo miesto erdvėse. Trečia, daugiausia memorialinių lentų atidengta ir skulptūrų pastatyta tais metais, kai šalyje vyko svarbūs renginiai ir minėjimai. 2004 metais, kai buvo atidengtos net keturios atminimo lentos ir pastatyta pirmoji Užupio kapinių memorialo dalis, vyko 2-asis Litvakų kongresas, tad dėmesys ištis buvo nukreiptas į Lietuvą ir, žinoma, Vilnių. 2011 m., kurie buvo paskelbti Holokausto aukų minėjimo Lietuvoje metais, atidengti net šeši įpaveldinimo objektai. Susidaro įspūdis, kad lentų atsiradimą skatina ne natūralus poreikis užpildyti miesto erdves, bet tam reikalingi specifiniai minėjimai, primenantys apie kultūrinės atminties formavimo svarbą.

Atviras lieka klausimas, kas nulemia vienos ar kitos asmenybės įamžinimą miesto erdvėse: ar gauti įvertinimai ir apdovanojimai, ar vis tik tai yra chaotiškas, aiškios krypties neturintis atsirinkimas? Pavyzdžiui, kodėl žymus rašytojas Chaimas Gradė vis dar nesulaukė atminimo lentos Vilniuje? Kitas opus klausimas – kokie turi būti atminimo ženklai, kad netaptų „neprigyjančiais svetimkūniais“, kurie nesukelia jausmų ar asociacijų ir dėl to nesusijungia į bendrą Vilniaus pasakojimą? Kaip gi miesto istorija gali tapti vientisa?

KULTŪRINIO DIALOGO VIETOS

Vilniuje, kuriame didžiulė žydų paveldo dalis buvo sunaikinta, o išlikę objektai nėra pritaikyti naudojimui, nors su žydų istorija susijusios vietos ir yra pažymimos anksčiau aptartomis atminimo lentomis, tų ženklų nepakanka. Vadinamosios „žydiškos erdvės“ tampa svarbios, nes jose įpaveldinimas vyksta per kultūrų dialogą. Reikia suprasti, kad geografiškai apibrėžta, su žydų paveldu susijusi vieta, kurioje dažniausiai yra išlikusių autentiškų artefaktų iš praeities,

nebūtinai sutampa su erdvėmis, kuriose organizuojami renginiai, pristatantys žydiškumą, bendruomenės istoriją ir kultūrą per edukaciją, paskaitas, koncertus ir kitas veiklas.

Renginiai, projektai, organizuojamos šventės, o modernių technologijų laiku – ir informacijos internetinėje erdvėje skleidimas – tai nematerialiosios įpaveldinimo formos, kuriomis pristatoma Vilniaus miesto žydiškoji istorijos dalis. Ne į specialistus, o į visuomenę orientuotos veiklos – parodos, koncertai ir minėjimai, susiję su žydiška tematika – Vilniuje dažniausiai vyksta atmintinų dienų metu. Rugsėjo 23 d. minime Lietuvos žydų genocido dieną, sausio 27 d. – Tarptautinę Holokausto aukų atminimo dieną, balandžio arba gegužės mėnesį – Izraelyje oficialia laikomą Holokausto atminimo dieną (*Yom HaShoah*). Šios dienos, sulaukiančios ir didžiausio žiniasklaidos susidomėjimo, vis tik neturėtų užgožti alternatyvių, ne tik su Holokausto tematika susijusių renginių. Pavyzdžiui, 2009–2011 m. Vilniuje vykusio monospektaklių festivalio „Shalom“, kuriuo siekta supažindinti su žydų teatro tradicijomis ir ypatumais, žydų režisieriais ir aktorais. 2009 m. Lietuvą pasiekė klezmerių muzika – Vilniuje įvyko pirmasis Baltijos šalyse klezmerių muzikos festivalis. Iki 2013 m. peržengęs Vilniaus ribas ir pasiekęs Biržus bei Zarasus, festivalis 2014 m. nebebuvo organizuojamas, tačiau susidomėjimas klezmeriais išliko – tais pačiais metais vienas iš Kristupo vasaros festivalio koncertų buvo skirtas šiai žydiškai muzikai.

Dar svarbiau yra tai, kad be aptartų renginių, pristatančių žydų kultūrą ir paveldą, 2004–2014 m. kilo daug naujų iniciatyvų, padedančių susipažinti ir suprasti žydiškąjį Vilnių. Tiek sukurtose „žydiškose erdvėse“, kur galimas realus kontaktas ir gyvas pasikeitimas informacija, tiek virtualioje erdvėje patalpinta medžiaga suteikia prieigą prie įvairialypio litvakų paveldo. Įdomu tai, kad dauguma šių veiklų kilo iš individualių asmenų iniciatyvos. Taip pat pastebėta, kad iniciatyvos, gerai ir intensyviai išnaudojančios komunikacijos priemo-

nes (internetinius tinklapius, *Facebook* paskyras), sugebėjo ne tik įtraukti savanorių, bet ir žymiai padidinti dalyvaujančiųjų mastą.

2007 m. atkurtame žydų kvartale atidarytas Žydų kultūros ir informacijos centras teikia informaciją tiek vilniečiams, tiek ir miesto svečiams, kviečia į ekskursijas, leidžia leidinius ir organizuoja renginius galerijoje „Šofar“. 2011 m. savo veiklą pradėjusi VšĮ „Šiaurės Jeruzalė“ vykdo projektus, o į sukurtą LitvakWorld tinklapį (www.litvakworld.com) kelia informaciją, susijusią su litvakų paveldu, kad po pasaulį išsibarstę žydai ir visi besidomintys turėtų galimybę susipažinti su žydų bendruomenės kultūrinio palikimu. Tais pačiais metais Vilniuje gimusi atvira piliečių iniciatyva „Vardai“ per Lietuvos žydų genocido dieną vykdo viešus gete kalėjusių žmonių vardų skaitymus. Projekto „Panerių lopšinė (Būti žydu)“ metu vienai dienai tarsi tampant žydu susipažįstama

su žydų buitimi, kultūra, tradicijomis ir istorija. Šalia lietuvių organizatorių matomas ir svarbus dalyvaujančių žydų veiksnys. Lietuvos žydų bendruomenės iniciatyva pradėta tolerancijos kampanija „Beigelių krautuvėlė“. Projekto komanda, kurioje daug savanorių, atlieka žiniasklaidos monitoringą, siekdami identifikuoti netolerancijos apraiškas, aktyviai komunikuoja socialiniame tinkle *Facebook*, leidžia naujienlaišką, kviečia į paskaitas, renginius ir susitikimus pačioje žydų bendruomenėje. Europos žydų kultūros dienos kiekvienais metais taip pat pakviečia į daugybę vis įvairesnės tematikos renginių.

TEIGIAMAI POKYČIAI

Galima sakyti, kad vilniečiams sekasi, nes Vilnius yra kylančių iniciatyvų lopšys – čia bene daugiausiai progų patekti į „žydiškas erdves“, kuriose per įvairias veiklas įmanomas miesto žydiškumo patyrimas ir suvokimas. Jaučiamas

ir aktyvus pačios žydų bendruomenės įsitraukimas į tokias iniciatyvas. 2004–2014 m. įsisteigusių organizacijų ar institucijų tikslai, vykdomi projektai ir renginiai rodo, kad durys pažinti įvairialypį žydiškąjį Vilnių tikrai yra atvertos, nors Holokausto tematika vis dar dominuoja. Tikslinga pastebėti, kad dauguma veiklų kilo iš individualių asmenų iniciatyvos, o ne iš konkrečios apgalvotos programos, ir tarp iniciatyvų egzistuojantis bendradarbiavimas nėra pakankamas. Tai neleidžia sėkmingai atskleisti viso žydiško Vilniaus potencialo. Tačiau stebint tai, kiek per pastarąjį dešimtmetį surašyta „žydiškų erdvių“, kurių dėka daugėja galimybių susidurti su žydų tematika, galima teigti, jog žydiško Vilniaus paveldas yra lėtai, tačiau tvirtai įprasminamas. Įsisąmoninama, kad žydų kultūra ir istorija yra ne „svetimų“, bet mūsų visų bendros istorijos dalis.

Parengė Rasa Stakauskaitė

ŽYDŲ KNYGOS KAMPELIS

KNYGOS INFORMACIJA

Autorius טאמאס מאן Thomas Mann / Tomas Manas

Pavadinimas דער צויבערגער Der Tsoyberberg / Užburtas kalnas

Originalus pavadinimas Der Zauberberg

Vertimas iš vokiečių kalbos יצחק באשעוויס Izaokas Bashevis

4 tomai

Leidimo vieta ווילנער פארלאג פון ב. קלעצקין

Vilnius, B. Kleckino „Vilniaus leidykla“

Metai 1930

XX a. trečiojo dešimtmečio pabaigoje jaunas jidiš literatas iš Vašuvos Izaokas Zingeris, neseniai pradėjęs publikuoti savo pirmus apsakymus periodikoje slapyvardžiu Baševis ir jau laimėjęs vieną literatūrinį konkursą, iš „Vilniaus leidyklos“, vadovaujamos Boriso Kleckino, gavo užsakymą išversti Tomo Mano romaną „Užburtas kalnas“.

1910 m. įkurta leidykla, spausdinusi literatūrą tik jidiš kalba, tuomet jau buvo sulaukusi pripažinimo. 1925 m. leidykla persikėlė į Varšuvą, tačiau nepakeitė pavadinimo. B. Kleckino dosnumo autoriams ir personalui, jo perfekcionizmo, rafinuoto estetinio skonio ir meilės jidiš literatūrai dėka „Vilniaus

Pirmas „Užburtojo kalno“ tomas iš žydų draugijos Mefitse haskala (hebr. Švietimo skleidėjai) Vilniaus filialo bibliotekos

leidykla“ tapo savotišku žydų ir pasaulio literatūros klasikos leidybos etalonu. Vertimas iš užsienio kalbų į jidiš atlikdavo garsūs to laikmečio literatai ir redaktoriai. I. Baševio (Zingerio) „Užburtojo kalno“ vertimas buvo redaguotas prozininko ir dramaturgo dr. Michaelio Vaicherto. Tiesa, grandiozinio T. Mano romano vertimas buvo patikėtas I. Zingeriui jau po to, kai 1928 m. „Vilniaus leidykla“ išspausdino jo išverstą Knuto Hamsuno romaną „Panas“.

Šie vertimai buvo parengti prieš Baševiu išleidžiant pirmą autorinį romaną (*Der satan in horay*, jid. *Šetonas Gorajuje*, 1935) ir tapo pirmaisiais autoriaus žingsniais literatūrinės Nobelio premijos link.

*Parengė dr. Lara Lempertienė
Nacionalinė M. Mažvydo biblioteka*

JŪSŲ ŠYPSENAI

Laivas paskendo likus myliai iki kranto. Visi keleiviai nusken-
do, išskyrus du nemokėjusius plaukti žydus.

- Kaip jums tai pavyko?

-Kai laivas skendo, kaip tik pradėjome įdomų pokalbį ir jo ne-
nutraukėme, kol pajutome žemę po kojomis.

Trečiojo Reicho laikais Berlyne gastroliavo didelis cirkas. Pro-
gramos „vinis“ buvo dresuotojo kova su tigrų žmogėdra. Kar-
tą dresuotojas susirgo ir cirko vadovybė paskelbė, kad ieško
jam pamainos. Į skelbimą atsiliepė tik vienas pagyvenęs žydas.

- Nors esate žydas, turime jus išpėti: tai labai pavojinga.

- Ką gi, vis tiek niekas manęs neįdarbina, o jei tigras mane
suės, šeima bent gaus šiek tiek pinigų.

Žydas įžengė į narvą ir, pasiruošęs mirčiai, pradėjo maldą:
„Šma, Israel...“ Jo didžiai nuostabai, tigras pritarė.

- Palaukit, tai jūs netikras tigras?

Į tai tigras sausai atsakė:

- Kodėl manote esąs vienintelis žydas, Vokietijoje gavęs darbą?

Žydų šeima Pizoje prie garsiojo bokšto:

- Chaja, tik pažiūrėk į jo kreivumą!

- Na tu jau patylėtum!

Iliustracijų autorius – Ilja Bereznickas

KONKURSAS

FOTOGRAFIJA – MĮSLĖ

Kviečiame atpažinti šį Vilniaus miesto architektūri-
nį objektą ir laiške „Beigelių krautuvėlės“ redakcijai
parašyti, kas tai per statinys (nuotraukos autorius
– Vytautas Balčytis, 1991 m.). Vieną teisingai atsakiusį
apdovanosime!

Jūsų laiškų lauksime adresu „Beigelių
krautuvėlei“, Pylimo g. 4, LT-01117 Vilnius
arba el. paštu zivile.ju@lzb.lt.

MAZL TOV

Nuoširdžiausi sveikinimai ir linkėjimai bendruomenės nariams, švenčiantiems ar neseniai atšventusiems gimtadienius. Tai:

Jadviga Brazienė – rugpjūčio 10 d.
Lija Smirnova – rugpjūčio 11 d.
Mendel Ostrovskij – rugpjūčio 17 d.
Lidija Šestokienė – rugpjūčio 19 d.
Anatolijus Šenderovas – rugpjūčio 21 d.
Galina Kostrova – rugsėjo 9 d.
Vera Furman – rugsėjo 13 d.
Jelena Stukienė – rugsėjo 16 d.
Valentina Vinokurova – rugsėjo 20 d.
Bunia Keselman – rugsėjo 21 d.
Ninel Stalevič – rugsėjo 22 d.
Raja Štelmanienė – rugsėjo 25 d.
Roza Kurganova – rugsėjo 25 d.
Tatjana Dobkevič – rugsėjo 26 d.
Mendelis Rudekas – rugsėjo 26 d.

Svetlana Nikonova – spalio 7 d.
Jakov Gurin – spalio 9 d.
Irena Giedraitienė – spalio 14 d.
Leonitas Plakchinas – spalio 17 d.
Bronislava Cheifec – spalio 28 d.
Klara Levenčuk – spalio 28 d.
Julija Surnakova – spalio 30 d.

NAUDINGA ŽINOTI

Pamaldų Vilniaus choralinėje sinagogoje (Pylimo g. 39) laikas:

- ▶ darbo dienomis nuo 8.30 iki 9.30 val.
- ▶ šeštadienį nuo 10.00 iki 12.30 val.
- ▶ sekmadienį nuo 9.00 iki 11.30 val.

Ekskursijos po sinagogą su gidu galimos kasdien (išskyrus šeštadienį) 10-14 val.

Sinagogos tel. (8 5) 261 25 23.

Vilniaus žydų kapinių (Sudervės kelias 28) darbo laikas:

- ▶ darbo dienomis ir sekmadienį nuo 9.00 iki 19.00 val.
- ▶ šeštadienis – nedarbo diena

Kapinių tel. (8 5) 250 54 68

UŽUOJAUTA

Užjaučiame šį pasaulį palikusią bendruomenės narių artimuosius. Mūsų atmintyje ir širdyse išliks:

Grigorij Aizenštat
(1924 05 23 - 2015 08 01)

Zenonas Knižnikovas
(1925 07 28 - 2015 08 06)

Ilja Kacnelson
(1938 04 17 - 2015 08 09)

Grigorijus Kugel
(1928 09 15 - 2015 08 12)

Aron Friman
(1920 12 24 - 2015 08 15)

Ševka Melamedas
(1926 04 10 - 2015 08 31)

Isakas Cesas
(1957 06 04 - 2015 09 16)

Miuda Levina
(1935 10 08 - 2015 10 13)

LŽB SOCIALINIO CENTRO DARBUOTOJŲ KONTAKTAI

Vardas, pavardė	Pareigos	Telefonas
Simas Levinas	LŽB Socialinio centro direktorius, Vilniaus žydų religinės bendruomenės pirmininkas	(8 5) 212 1655
Žana Skudovičienė	Dienos klubas, klubinės programos	(8 5) 212 7061, 8 678 81514
Ninelė Skudovičiūtė	Informacija ir bendrieji klausimai dėl dokumentų	(8 5) 261 2114
Rašelė Šeraitė	Socialinė parama vaikams ir vidutinio amžiaus žmonėms	8 652 13146
Sulamita Lev	Med. įranga, skalbyklos ir cheminės valyklos paslaugos	(8 5) 261 1736
Erna Jakobienė	Maitinimo programa, šildymo išlaidų kompensacija	(8 5) 261 1251
Michailas Segalas	Medicinos programų koordinadorius, Socialinio centro vadybininkas	(8 5) 261 4582
Marija Sanko	Patronažo paslaugų skyriaus vedėja	(8 5) 261 7244
Daiva Olkštinaite	Patronažo paslaugų skyriaus kuratorė	8 650 74645
Diana Paškovaite	Patronažo paslaugų skyriaus kuratorė	(8 5) 261 7244
Gydytojai savanoriai	Med. konsultacijos nuo 12 iki 15 val.	(8 5) 261 7244
Geršonas Taicas	Lektoriumas	8 689 83293

LŽB KLUBŲ KOORDINATORIŲ KONTAKTAI

LŽB klubo pavadinimas	Koordinatorius	Telefonas	El. paštas
Klubas „Dubi Mishpoha“	Margarita Koževatova	8 618 00 577	margarita.kozevatova@gmail.com
Klubas „Dubi“	Margarita Koževatova	8 618 00 577	margarita.kozevatova@gmail.com
Klubas „Ilan“	Valentin Solomiak	8 699 31 317	valentin.baltija@gmail.com
Klubas „Knafaim“	Valentin Solomiak	8 699 31 317	valentin.baltija@gmail.com
Madrichų mokykla	Valentin Solomiak	8 699 31 317	valentin.baltija@gmail.com
Studentų sąjunga	Amit Belaite	8 693 80 038 8 692 27 326	amit.belaite@gmail.com
Jaunų šeimų klubas	Julija Lipšic	8 659 52 604	julija.lipic@gmail.com
Klubas „Gešer“	Julija Lipšic	8 659 52 604	julija.lipic@gmail.com
Klubas „Abi men zet zich“	Žana Skudovičienė	8 678 81 514	zanas@sc.lzb.lt
Buvusių getų ir koncentracijos stovyklų kalinių sąjunga	Tobijas Jafetas	8 5 212 7074	

SUSISIEKITE!

„Beigelių krautuvėlės“ žurnalo redakcija:

Vyr. redaktorė Živilė Juonytė
zivile.ju@lzb.lt

Naujiųjų redaktorė Radvilė Rimgailė-Voicik
radvile@lzb.lt

Lietuvos žydų (litvakų) bendruomenės būstinė

Pylimo g. 4, LT-01117 Vilnius
Tel. (8 5) 261 3003
info@lzb.lt • www.lzb.lt